

JUSTIITSMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 29.11.2023

Meie 01.02.2024

nr 1.2-1/4200-1,
SOM/23-1572/-1K
nr 8-2/7737

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduseelnõu väljatöötamise kavatsuse kooskõlastamine

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on saatnud Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse (VTK). Justiitsministeerium kooskõlastab VTK järgmiste märkustega.

- 1. Kutseala ja ettevõtlusvabaduse piirangud** – VTK punkti 11.2 põhjal võib järeldada, et edaspidi määratakse seaduse tasandil kindlaks nõuded, millele peavad vastama edendus- ja ennetusteenused ning psühhosotsiaalsed teenused ning ilmselt ka kvalifikatsiooninõuded neid teenuseid osutavatele isikutele. Juhime tähelepanu, et isikute suhtes kvalifikatsiooninõuete kehtestamine kujutab endast põhiseaduse (edaspidi ka PS) §-s 29 ette nähtud kutsevabaduse riivet ning teenusele nõuete kehtestamine PS §-s 31 ette nähtud ettevõtlusvabaduse riivet. Riigikohus on leidnud, et seadusandja peab kõik põhiõiguste seisukohalt olulised küsimused otsustama ise¹, sh peavad seaduses sisalduma põhiõiguste riive raamid.

PS § 29 lõikes 1 on sätestatud oluline majanduslik põhiõigus: inimese õigus valida endale vabalt tegevusala, elukutse ja töökoht. Õigus olla majanduslikult aktiivne ja teenida elatist enda valitud valdkonnas ja viisil on täiskasvanud inimese ja tema perekonna inimväärse äraelamise eeldus. Nimetatud säte hõlmab isiku õigust, et riik ei sekkuks põhjendamatult tegevusala, elukutse ja töökohta vaba valiku õigusesse. Samas ei ole inimese õigus valida endale elukutse, tegevusala ja töö siiski absoluutne. Tegemist on lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigusega. Seega võib seadusandja põhjendatud juhtudel piirata inimese valikuõigust. Vahel on seadusandja teiste isikute õiguste ning vabaduste, aga ka isiku enda kaitsmise argumendil kohustatud PS § 29 lõikes 1 toodud õigust piirama, kuid need kitsendused peavad olema proportsionaalsed (PS § 11; [RKPJKo 27.03.2012, 3-4-1-1-12](#)). Ühe suure piirangute grupi moodustavad kitsendused, mis sätestavad haridus- ja kogemusnõuded teatud elukutsetele või töökohtadele tagamaks nende valdkondade esindajatega kokku puutuvate tarbijate, patsientide või klientide ohutuse ja heaolu².

Ettevõtlusvabaduse tuumaks on Riigikohus pidanud riigi kohustust mitte teha põhjendamatuid takistusi ettevõtluseks³: „Ettevõtlusvabadus kaitseb ettevõtja võimalust toimida turu tingimustes riigi põhjendamatute sekkumiseta.“⁴.

Põhiõiguste riive on põhiseaduspärane üksnes siis, kui see on põhjendatud. Selleks et riive oleks põhjendatud, peab riive aluseks olev meede olema proportsionaalne.⁵

¹ RKPJKo 24.12.2002, nr 3-4-1-10-02, p 24

² Põhiseaduse kommentaarid, § 29 p-d 1, 2 ja 9.

³ RKPJKo 28.04.2000, 3-4-1-6-00, p 11; RKPJKo 06.07.2012, 3-4-1-3-12, p 41

⁴ RKÜKo 09.12.2013, 3-4-1-2-13, p 112

⁵ Põhiseaduse kommentaarid, § 11, p 51. Arvutivõrgus kättesaadav: https://pohiseadus.ee/sisu/3482/paragrahv_11

Eelnevast lähtuvalt palume eelnõu seletuskirjas esitada põhivabaduste riive proportsionaalsuse analüüs⁶.

- 2. Andmekaitse** – VTK-s valitud lahenduse kohaselt laiendatakse TTKS-i rakendusala ning kaasnevalt muudetakse terminoloogiat. Sellega kaasnevad olulised muudatused isikuandmete töötlemise kontekstis, muu hulgas laieneb eriliiki isikuandmete töötlemise ulatus ning neid töötlevate isikute ring. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 9 lõikes 3 on sätestatud, et eriliiki isikuandmeid võib töödelda ennetava meditsiini või töömeditsiiniga seotud põhjustel, töötaja töövõime hindamiseks, meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või sotsiaalhoolekande või ravi võimaldamiseks või tervishoiu- või sotsiaalhoolekandesüsteemi ja -teenuste korraldamise eesmärkidel, kui neid andmeid töötleb töötaja, kellel on liidu või liikmesriigi õiguse või pädevate riiklike asutuste kehtestatud eeskirjade alusel ametisaladuse hoidmise kohustus, või kui neid andmeid töödeldakse sellise isiku vastutusel või kui neid andmeid töötleb mõni teine isik, kellel on liidu või liikmesriigi õiguse või pädevate riiklike asutuste kehtestatud eeskirjade alusel samuti saladuse hoidmise kohustus.

Seetõttu peame vajalikuks juhtida tähelepanu, et ümberkujundatavat regulatsiooni käsitletak andmetöötluse osas terviklikult ning VTK-s kirjeldatud eesmärkide elluviimiseks vajalikud muudatused regulatsioonides saaksid ammendavalt kaardistatud ja hõlmaksid kõiki asjakohaseid õigusakte.

Muudatus puudutab väga suurt sihtrühma. Seetõttu tuleb koostada andmekaitsealane mõjuhindang vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 35. Andmekaitsealane mõjuhindang aitab muu hulgas sihistada andmetöötluse eesmärki ning hinnata sellest tulenevalt andmetöötluse vajalikkust ja proportsionaalsust, samuti ulatusliku andmetöötluse võimalikke riskikohti ja kaitsemeetmeid. Andmekaitsealane mõjuhindang tuleb esitada eelnõu seletuskirjas või eraldi dokumendina sellele seletuskirjas viidates.

- 3. VTK p 11.4** – uue termini „tervishoiuvõrgustik“ TTKS-i lisamise kohta on VTK-s öeldud, et muudatusega ei kaasne mõju regionaalarengule. Samas on märgitud, et võrgustiku mõiste lisamise üks eesmärk on edaspidi ühe piirkonna elanikele pakkuda koordineeritumalt tervishoiuteenuseid. Palume eelnõu väljatöötamisel analüüsida ka muudatuse regionaalset mõju.
- 4. VTK p 17** – VTK-s on viidatud, et paljud küsimused loodetakse lahendada huvirühmadelt saadud tagasiside ja nendega toimunud arutelude põhjal. Küll aga pole VTK-s mainitud, mis huvirühmasid täpsemalt on soovitud kaasata ning milline on kaasamisplaan. Palume koostatava eelnõu seletuskirjas anda ülevaade toimunud kaasamistegevustest ja nende sisulistest tulemustest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kalle Laanet
minister

Helen Uustalu, 53 345 676, helen.uustalu@just.ee
Birgit Hermann
Anu Suviste

⁶ Vt selle kohta ka haldusjuhist Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi (EL) 2018/958, 28. juuni 2018, milles käsitletakse uute kutsealasisid reguleerivate õigusnormide vastuvõtmisele eelnevat proportsionaalsuse kontrolli, rakendamiseks. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://harno.ee/sites/default/files/documents/2021-03/haldusjuhis.pdf>

